

بررسی و انتخاب توده های محلی پیاز خراسان رضوی

جلال رستگار

ایستگاه تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی نیشابور

به منظور جمع ژن های مطلوب با هدف افزایش کمی و کیفی توده های محلی پیاز در شمال خراسان، اقدام به جمع آوری ۱۸ توده ی بومی گردید. در این پژوهش که به مدت ۵ سال زراعی (۱۳۷۸-۱۳۸۴) در ایستگاه تحقیقاتی نیشابور ادامه داشت، برای افزایش آلل های مطلوب و در عین حال حفظ بنیه ی طبیعی گیاه، از روش اصلاحی تحت عنوان سلکسیون توده ای استفاده شد. ۱۸ توده ی بومی توسط نمونه گیری از مزارع پیاز در مناطق گوناگون از شهر های پیازخیز استان خراسان جمع آوری گردید. پس از بررسی و ارزیابی بر روی توده های جمع آوری شده، ۱۵ توده در سال ۱۳۷۸ به صورت کرت های ایزوله (توسط توری با منفذ های بسیار ریز) به مساحت ۱۵ متر مربع و در ردیف های جداگانه کشت و پس از انجام عمل گرده افشانی، بذور گیاهانی انتخاب شدند که دارای گل آذین بزرگتر، گلچه های بیشتر، دانه های درشت تر و ... بودند. در اواخر سال ۱۳۷۹ بذور هر توده ی انتخاب شده بر روی ردیف های جداگانه کشت و بر اساس خصوصیات مورد نظر یک هزار پیاز با حداقل قطر جانبی ۴ سانتی متر انتخاب گردید. پیازهای انتخاب شده از هر توده، پس از تست اتباری در اواخر سال ۱۳۸۰ به صورت بلوک ایزوله کشت و گرده افشانی بین توده های انتخابی گرده افشانی آزاد (Open-Pollinate) انجام گرفت. اواخر نیم سال دوم در سال ۱۳۸۱، اقدام به کشت بذور انتخاب شده گردید و پس از بررسی مجدد و براساس یادداشت برداری های بعمل آمده در مراحل داشت و برداشت، مجدداً پیازهای مورد نظر انتخاب شدند. تنوع رنگ گوشت در پیاز های انتخابی، باعث گردید تا در اواخر سال ۱۳۸۲ برای تهیه بذر، از سه بلوک ایزوله با فاصله ی ۳ کیلومتر در ایستگاه تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی نیشابور استفاده شود. پیازهایی با رنگ صورتی و یا زرد از توده ی انتخاب شده در بلوک اول، پیاز های با رنگ سفید از توده ی مورد نظر در بلوک دوم و پیازهایی با رنگ گوشت قرمز (توده ی قرمز سادات درگز) در سومین بلوک کشت شدند. پس از تهیه بذر از بوته های مورد نظر در هر بلوک ایزوله، بذور انتخاب شده از بلوک ها تحت عنوان

سبزیکاری - شفاهی

توده ی اصلاح شده شماره ۱ ، شماره ۲ و شماره ۳ با بذور اولیه که از کشاورزان منطقه در سال اول تهیه شده بود در قالب طرح بلسوک های کامل تصادفی در چهار تکرار مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفتند. توده اصلاح شده شماره ۲ (قرمز سادات - درگز) با بالاترین عملکرد در بین تمامی توده های جمع آوری شده انتخاب و توده ی اصلاح شده تحت شماره ۲ (سفید فتح آباد - رشتخوار) با توجه به عملکرد نسبتاً بالا و در عین حال با دوره ی انبار مانی مناسب و رنگ گوشت سفید انتخاب شد . همچنین در بین ۱۸ تیمار شرکت داده شده ، توده ی اصلاح شده شماره ۱ (زرد بجنورد) با داشتن ضخامت کمتر گردن، نسبت بالای ارتفاع به قطر جانبی (تخم مرغی شکل) و بازار پسندی مناسب انتخاب گردید.